

חמש עשרה נשים פרק ראשון יבמות

ו.

עין משפט
גר מצוה

בב מ"א מ"ח מהל' בית
הבמורה הלכה י"ב:

תוספות ישנים

דמי להרבה מספרה אית
 לן לממר דאין עשה דוחה
 ל"ת שיש בו כרת אלא ה"ק
 ואת שבתותי תשמורו
 מיותר להשמיענו הא
 בעלמא דמי דאי אמרין
 בעלמא לא דמי לשמוק קרא
 להשמיעין דבעלמא דמי.
 ואין להקשו מאי ענה לעיל
 דאמרין מימי מפסח ומילה
 ולא אמרין מדאצטרך
 והלא אמרין מדאצטרך.
 וי"ל דשאלו לעיל דפטח
 ומילה הימירא הוא חה לא
 דיעין מספרה אכל הכא
 דלמא קרא לאיסורא און
 לומר ילף מיניה דא"כ
 לשמוק קרא מיניה לעולם
 ינמא מספרה דאין עשה
 דוחה ל"ת שיש בו כרת.
 ואת א"כ מאי האי דקאמר
 לעיל יבול האי כבוד אב ואם
 דוחה שבת מנין לומר כן
 כיון דלא דיעין קרא דאת
 שבתותי תשמורו הא לעולם
 בלא שמוק י"ג לומר דלא
 דמי ופי' הכי יבול יבול
 (א) דיעמא הכי יבול יבול
 כבוד אב ואם דוחה את
 השבת דיעמא עליה
 להימירא מה לילן יבול יבול
 כאן יבול. וינמא הכי נאמר
 כאן עליה והלא לילן עליה
 מה לילן ערוב אף כאן
 ערוב וקאמר רחמנא
 (דברים כה ה) יבמה יבא
 עליה וילף מיניה בעלמא
 (דמי ל"ת שיש בו כרת)
 מ"ל את שבתותי תשמורו
 ואת לא לעינו למימר עליה
 להימירא דא"כ לשמוק קרא
 מעליה ואין דיעין
 מלת שבתותי תשמורו
 דמשמע הא בעלמא דמי
 ומדאצטרך עליה ודאי
 דעליה לאיסורא: אלא לאו
 דמתמר. ואת למה ס"ד
 למימר שבתותי ויבול לי
 מעיקרא יומר מבבלא
 דמתמר. וי"ל משום דכתיב
 שבתותי תשמורו דמשמע
 דבעיקר שמירה אריי
 והיינו מלמדה שבגופו
 דהיינו שחוט לי בשל לי אבל
 לאו דמתמר אינו אלא
 מלמדה בנחלתו: ודאי היבא
 פריך למה לי עליה הא
 שמה פה לומר דאף מחליצה
 פטורה:

(א) נבלה ז"ל דמי קאמר
יבול יבא וכו'.

לידמי כדאמר בסוף אלו מציאות (ב"מ דף גז.) דה"ל אי לאו קרא
 לידמי ל"ת ועשה מהאי טעמא וי"ל דעשה ול"ת דקיל ה"ל לידמי
 אבל ל"ת שיש בו כרת לא ה"ל דמי וי' ולהכי ל"ת ועשה ליכא
 למידק הא בעלמא דמי כדדייק אלא מעשה שיש בו כרת דדוקא
 ל"ת שיש בו כרת דכלאו קרא ה"ל

ללא דמי איכא למידק הא בעלמא
 דמי ואת ועשה דהשמתא בעי למימר
 דבעלמא דמי ל"ת שיש בו כרת כ"ש
 לידמי בעלמא ל"ת ועשה וי"ל
 דה"ל דא"כ ה"ל למיפדך אלא הא
 דק"ל דאין עשה דוחה ל"ת ועשה
 נגמר מהכא דדמי כדפרי' לעיל (דף ה.)
 וי"ל דהשמתא לדין דבעלמא דוחה
 ל"ת שיש בו כרת ע"כ מל"ת
 ועשה דאי אפשר שידחה עשה ל"ת
 ועשה דמאי אולמיה דהאי עשה מהאי
 עשה והא דהוה בעי למימר בסוף
 אלו מציאות (ב"מ דף גז.) דעשה
 דכבוד לידמי ל"ת ועשה היינו משום
 דעדיף דהוקש כבודם לכבוד המקום
 ואת אי בעלמא דמי א"כ קרא
 דכלאים צ"ל למה לי ויש לומר
 דאיצטרך לכדברא ולתנא דבי רבי
 ישמעאל נמי איצטרך ללא נדרוש
 הכנף מין כנף דוקא אמר לומר
 ופשיטא לפשיטא ועוד ס"ד ללא
 לידמי עשה דל"ת לאו דכלאים שאין
 שוה בנשים למ"ד נשים פטורות
 מצייתא ועליל דהוה בעי לילקף
 (ועשה) משמע דבעי למילף מהתם
 אפילו כלאים צ"ל ע"כ אחתי לא
 אסיק אדעתיה שיש חילוק צ"ן שוה
 בכל עד דפריך ליה וצ"פ שני נזירים
 (מיר ד' נח. וס) דילף לגמרי בעלמא
 מראשו איכא למימר סבר דנשים
 חייבות צ"ל ואת ראשו למה לי
 כיון דדמי אפילו לאו שיש בו כרת
 וי"ל דאיצטרך לאשמעינן דהקפת כל

הראש שמה הקפה ומפסח ומילה ותמיד לא קשיא מידי אמאי
 איצטרך קרא כיון דבעלמא דמי דס"ד למילף לענין שבת מכבוד
 אב ואם ללא דמי וה"ל דבשבת לא דמי אע"ג דבעלמא דמי:
ויגמר מהבא דלא דמי. משמע דאי אריי בשחיטה וביבול
 ניחא ותימא דמנא ליה לתנא לאוקמי קרא בשחיטה

וכישול לאשמעינן דבעלמא דמי אדרבה נוקמה בלאו דמחמר ונגמר מהכא דבעלמא לא דמי אפילו לאו גרידא וי"ל דדייק תנא דלא אשמעינן
 קרא בשאר דברים דליכא אלא לאו גרידא ללא הוה אחי למיטעי ואתי והיכי נגמר מהכא ללא דמי דלמא שאני הכא דהוה עשה ולא
 תעשה דהא כתיב (למען ינוח שורך וחמורך וציוס השביעי תשבות) (שמות כג) ומש"ה הוה ללא דמי אלא לאו גרידא לעולם ילף
 מכלאים צ"ל דמי ואתי דעשה דכבוד הואיל ועדיף כולי האי דהוקש כבודם לכבוד המקום חשיב עשה דשבת כמאן דליתיה לגמרי
 והוה כמאן דליכא אלא לאו גרידא וכמו כן עשה דמקדש ועשה דבת כהן עריי מעשה דשבת משום מורא ומשום כפרה דבת כהן ואת
 מנגלן דמי עשה דכבוד אפי' לאו גרידא דהא שבת ועומאה והשבת אצדה כולה עשה ולא תעשה נינהו וי"ל כיון דגלי לן קרא דלא אלימא
 לן טעמא דהוקש כבודם לכבוד המקום לידמי א"כ אפילו לאו גרידא לא דמי דמכלאים לא מני גמיר משום דכבוד הוה הכשר מזה:
והא תנא בעלמא קאי ואת קפריך. קשה דמשמע דאי אריי בשחיטה וביבול ניחא ליה ואדרבה כ"ש דקשה טפי דהיינו ילף דהיינומא
 ולתחורר דליכא כרת וסקילה דנהי דהתם לא דמי הכא דמי אע"ג דליכא לאו ועשה משום דהוקש כבודם ויש
 לומר כיון דגלי קרא דגרע מעשה דבעלמא דמי לאו שיש בו כרת והאי לא דמי תו לא מהני טעמא דהוקש כבודם לכבוד
 המקום: **שבן הכשר מצוה.** פירוש צקונטרס לעולם שחוט לי בשל לי והא בעלמא דמי מ"מ לא ילף מהכא לידמי עשה
 דייבוס לאו לחיות אשה משום דאיכא למיפדך שכן הכשר מזה דאי אפשר לקיים הכבוד בלא דחיית הללו אבל גבי יבוס יכול
 לקיים המנהג בלא דחיית הללו דאפשר בחליצה וקשה לר"י דאין זה אפשר דאי אסור לייבס משום כרת חליצה נמי לא בעי דכל
 שאין עולה לייבוס אין עולה לחליצה ולקמן בפ"ב (דף ק. וס) ילפי' מקרא ועוד אמרי' בההיא שמתעב (דף כה.) דלא חשבינן גבי יבוס
 אפשר לקיים שניהם ע"י חליצה משום דחליצה במקום יבוס לאו מזה היא (ועוד דלקמן לפי האמת דאיכא קרא בכלאים ל"ל קרא כיון
 דהכשר מזה דוחה אפי' ל"ת שיש בו כרת) ועוד דמסקינן דבשום מקום אין עשה דוחה ל"ת שיש בו כרת משום אפילו בהכשר מזה
 ולקמן דפריך הכשר מזה תיפוק לי מהתם דפי' הקונט' תיפוק לי מהתם דכבוד אב ואם לאו ועשה משום דהוקש כבודם ויש
 דמי אפי' בלא הכשר מזה ואין זה דיוק דלמא לגופיה איצטרך משום דמכבוד ילפינן דבעלמא דמי איצטרך למיכתב גבי מקדש ללא דמי
 ומיהו הא איכא למימר אף על גב דבעלמא דמי גבי מקדש ה"ל דלא דמי כמו כבוד דכלל מיילי דשבת ה"ל דלא דמי ולהכי
 איצטרך מילה ופסח ותמיד וכן אומר מהר"י ונראה לר"י וכן פירש רבינו מנחם דכלאו דמחמר מוקי לה ומהכא לא ילף בעלמא
 ללא לידמי לאו גרידא דמה לכבוד שכן הכשר מזה כשמחמר ומטמא ומניח מלהחזיר אצדה כדי להביא גזולות לאציו בשעת דחיית
 הללו אין מאכילו ומלבישו אבל בעלמא דעביד גוף המנהג ילפינן מכלאים צ"ל דמי ואתי דכבוד אב ואם דמי אפי' עוסק בגוף מזה לא
 דמי דכלל ענין קא פסיק שלא ישמע לו והיינו משום דכבוד ענייני כבוד רגילים להיות על ידי הכשר מזה קאמר רחמנא ללא דמי
 בכל ענין והשמתא לקמן פריך שפיר הכשר מזה תיפוק לי מהתם ללא דמי ואם אינו ענין להכשר מזה תניו ענין לגוף מזה:

לאו דמחמר. אחר בהמה שהוא בלאו ללא תעשה כל מלאכה אתה
 ובהמתך (שמות כ) וזהאי לאו ליכא כרת ללא עביד מעשה בגופיה
 וכמ"ל בפ' מי שהשחין (שבת דף קנד.) המחמר אחר בהמתו בשבת
 פטור: ואפ"ה לא דמי. בתמיה: **וליגמר מהכא.** ללא דמי אפילו לאו

גרידא: **וכי תימא שאני לאו דשבת**
דחמירי. דק"ל (עירובין דף קט.) מחלל
 שבת כעובד עבודת כוכבים ומשום
 הכי אפי' לאו גרידא לא דמי ומנייהו
 לא גמרינן: והא תנא בעלמא קאי
 ולא פריך. והא אשכחן תנא בעלמא
 דילף שאר לאו כגון לאו דלא יטמא
 דכהן ולא דלא תוכל להתעסב) מלאו
 שבת לחומר ולא פרינן שאני
 לאו דשבת דחמירי: **אמר לו אציו.**
 לכהן: **היטמא.** צ"ל הקצרות
 להשיב אצדה או שהיתה עומדת
 צחוף ואמר לו אל תחזיר יכול ישמע
 לו מ"ל איש אמו ואציו וילפינן לאו
 דטומאה ולא דהשבת אצדה מלאו
 שבת: אלא. לעולם דלמר ליה
 שחוט לי בשל לי ואפ"ה לא איצטרך
 עליהם דאיכא למיפדך מה להנך שחוט
 לי בשל לי שכן הכשר מזה בחילול
 שבת צעקירת לא תעשה הוא מקיים
 עשה דכבוד וזהו הכשר קיומו ולי
 אפשר לקיימו בלא עקירת לאו הלכן
 אי לא כתב את שבתותי תשמורו
 ה"ל לידמי אבל יבוס לא זה כלבד
 הכשר קיים העשה שפיר יבול לתוך
 ולא יעקור לאו של ערוה ולא איצטרך
 עליה: **מאי לאו צנונה וסופה.**
 איצטרך למיסר אף על גב דאז
 מלאכה הוה ואיכא כרת אי לאו
 דאשמעינן ה"ל אחי עשה דעשו לי
 מקדש ודמי לאו דשבת: והא
תנא בעלמא קאי (ג) גמר. לאו טעמאה
 והעולם אצדה מלאו דשבת ולא פריך:
תיפוק לי מהכא. מאיש אמו ואציו
 תיראו דהכשר מזה הוה ולא דמי
 למה ליה למיהדר למכתב הכא את שבתותי תשמורו אלא
 לאו דמילף מיניה דאפילו בלא הכשר מזה אי לא כתיב קרא
 דהדיא ללא דמי אמרין דמי אס כן איצטרך עליה: **נאמר**
שמירה בשבת ומורא במקדש. והקישן הכתוב צפסוק אחד:

למה ליה למיהדר למכתב הכא את שבתותי תשמורו אלא
 לאו דמילף מיניה דאפילו בלא הכשר מזה אי לא כתיב קרא
 דהדיא ללא דמי אמרין דמי אס כן איצטרך עליה: **נאמר**
שמירה בשבת ומורא במקדש. והקישן הכתוב צפסוק אחד:

וכישול לאשמעינן דבעלמא דמי אדרבה נוקמה בלאו דמחמר ונגמר מהכא דבעלמא לא דמי אפילו לאו גרידא וי"ל דדייק תנא דלא אשמעינן
 קרא בשאר דברים דליכא אלא לאו גרידא ללא הוה אחי למיטעי ואתי והיכי נגמר מהכא ללא דמי דלמא שאני הכא דהוה עשה ולא
 תעשה דהא כתיב (למען ינוח שורך וחמורך וציוס השביעי תשבות) (שמות כג) ומש"ה הוה ללא דמי אלא לאו גרידא לעולם ילף
 מכלאים צ"ל דמי ואתי דעשה דכבוד הואיל ועדיף כולי האי דהוקש כבודם לכבוד המקום חשיב עשה דשבת כמאן דליתיה לגמרי
 והוה כמאן דליכא אלא לאו גרידא וכמו כן עשה דמקדש ועשה דבת כהן עריי מעשה דשבת משום מורא ומשום כפרה דבת כהן ואת
 מנגלן דמי עשה דכבוד אפי' לאו גרידא דהא שבת ועומאה והשבת אצדה כולה עשה ולא תעשה נינהו וי"ל כיון דגלי לן קרא דלא אלימא
 לן טעמא דהוקש כבודם לכבוד המקום לידמי א"כ אפילו לאו גרידא לא דמי דמכלאים לא מני גמיר משום דכבוד הוה הכשר מזה:
והא תנא בעלמא קאי ואת קפריך. קשה דמשמע דאי אריי בשחיטה וביבול ניחא ליה ואדרבה כ"ש דקשה טפי דהיינו ילף דהיינומא
 ולתחורר דליכא כרת וסקילה דנהי דהתם לא דמי הכא דמי אע"ג דליכא לאו ועשה משום דהוקש כבודם ויש
 לומר כיון דגלי קרא דגרע מעשה דבעלמא דמי לאו שיש בו כרת והאי לא דמי תו לא מהני טעמא דהוקש כבודם לכבוד
 המקום: **שבן הכשר מצוה.** פירוש צקונטרס לעולם שחוט לי בשל לי והא בעלמא דמי מ"מ לא ילף מהכא לידמי עשה
 דייבוס לאו לחיות אשה משום דאיכא למיפדך שכן הכשר מזה דאי אפשר לקיים הכבוד בלא דחיית הללו אבל גבי יבוס יכול
 לקיים המנהג בלא דחיית הללו דאפשר בחליצה וקשה לר"י דאין זה אפשר דאי אסור לייבס משום כרת חליצה נמי לא בעי דכל
 שאין עולה לייבוס אין עולה לחליצה ולקמן בפ"ב (דף ק. וס) ילפי' מקרא ועוד אמרי' בההיא שמתעב (דף כה.) דלא חשבינן גבי יבוס
 אפשר לקיים שניהם ע"י חליצה משום דחליצה במקום יבוס לאו מזה היא (ועוד דלקמן לפי האמת דאיכא קרא בכלאים ל"ל קרא כיון
 דהכשר מזה דוחה אפי' ל"ת שיש בו כרת) ועוד דמסקינן דבשום מקום אין עשה דוחה ל"ת שיש בו כרת משום אפילו בהכשר מזה
 ולקמן דפריך הכשר מזה תיפוק לי מהתם דפי' הקונט' תיפוק לי מהתם דכבוד אב ואם לאו ועשה משום דהוקש כבודם ויש
 דמי אפי' בלא הכשר מזה ואין זה דיוק דלמא לגופיה איצטרך משום דמכבוד ילפינן דבעלמא דמי איצטרך למיכתב גבי מקדש ללא דמי
 ומיהו הא איכא למימר אף על גב דבעלמא דמי גבי מקדש ה"ל דלא דמי כמו כבוד דכלל מיילי דשבת ה"ל דלא דמי ולהכי
 איצטרך מילה ופסח ותמיד וכן אומר מהר"י ונראה לר"י וכן פירש רבינו מנחם דכלאו דמחמר מוקי לה ומהכא לא ילף בעלמא
 ללא לידמי לאו גרידא דמה לכבוד שכן הכשר מזה כשמחמר ומטמא ומניח מלהחזיר אצדה כדי להביא גזולות לאציו בשעת דחיית
 הללו אין מאכילו ומלבישו אבל בעלמא דעביד גוף המנהג ילפינן מכלאים צ"ל דמי ואתי דכבוד אב ואם דמי אפי' עוסק בגוף מזה לא
 דמי דכלל ענין קא פסיק שלא ישמע לו והיינו משום דכבוד ענייני כבוד רגילים להיות על ידי הכשר מזה קאמר רחמנא ללא דמי
 בכל ענין והשמתא לקמן פריך שפיר הכשר מזה תיפוק לי מהתם ללא דמי ואם אינו ענין להכשר מזה תניו ענין לגוף מזה:

(א) ב"מ ל"ג. ט (ז"ל א
 ה' סולם כ"ו. א ויזקא
 כא.) ד' ונדרים כ"ג.
 (א) ויקרא יח. א. [שמות
 כה.] א. ויקרא כ"ו. א. ז"ל
 וציוס השביעי תשבות למען
 ינוח שורך וחמורך.
 (ט) רש"י מ"ו.

תורה אור השלם

1. איש אמו ואביו
 תיראו ואת שבתותי
 תשמורו אני יי' אלהיכם.
 ויקרא י"ג
 ויקרא י"ג
2. את שבתותי תשמורו
 ומקדשי תיראו אני יי'.
 ויקרא י"ט

גליון הש"ס

גמ' יבול יבא בנין בית
 הפקדש דוחה שבת. עין
 שנוטות דף טו ע"כ רש"י
 ד"ה אין צ"ן:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה והא תנא
 בעלמא קאי ולא פריך.
 והא תנא בעלמא גמר
 לאו וכו': (א) תוס' ד"ה
 (ב) דקא (קודם טעמא ד"ה)
 ה"ל דמי דלמיה א"ת
 ועשה ליכא כ"ו:

מוסף רש"י

אני ה' כולכם חייבים
 בכבודי. אע"פ שאנחנו
 לך יבא את אצרך, את
 ארון לשניכם, ואם אנכי
 לך אצרך עבור על דברי
 לחלל שבת, אל תמנע
 לו (ב"מ כ"ב). ומקדשי
 תיראו ואת שבתותי תשמורו
 בכבודי. אולם והמקדש
 חייבים בכבודי שיהיה
 על השבת (שבועות טו.)